

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน การศึกษาในครั้งนี้จะใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจตามระเบียบวิธีการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน จำนวน 1,805 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการคัดเลือกจากประชากรที่ขึ้นทะเบียนลำไยทุกตำบลในอำเภอท่าวังผา ดังนี้

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane 1973 อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง 2544 : 19) โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (ราย)

N = จำนวนหน่วยประชากร (ราย)

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

$$\text{แทนค่า} \quad n = \frac{1,805}{1 + 1,805(0.05)^2} = 327 \text{ ราย}$$

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 327 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.11 ของเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนลำไยไว้กับสำนักงานเกษตรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง สุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

ด้วยการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนลำไยในระบบทะเบียนเกษตรกร ของอำเภอท่าม่วง จังหวัดน่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด สร้างขึ้นโดยศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย 6 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคมและเศรษฐกิจ

ตอนที่ 2 สภาพการผลิต

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ

ตอนที่ 6 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

2.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.2.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำวิจัยเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.2.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถามให้สอดคล้องกับแนวคิดในการวิจัย

2.2.3 นำเครื่องมือที่จัดสร้างเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาได้ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ

2.3 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับพื้นฐานส่วนบุคคลทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การได้รับตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร การได้รับข้อมูลข่าวสาร พื้นที่ปลูกลำไย ปริมาณผลผลิต รายได้จากการผลิตลำไย รายได้จากที่อื่นๆ อาชีพหลัก อาชีพรอง และจำนวนแรงงานในครอบครัว

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกร ได้แก่ ประสิทธิภาพการปลูกลำไย การใช้พันธุ์ แหล่งพันธุ์ที่ใช้ ระยะปลูก สภาพพื้นที่ปลูกลำไย ลักษณะดิน แหล่งน้ำ ปริมาณน้ำที่ใช้ ระบบการปลูก การปรับปรุงบำรุงดิน วิธีการเพิ่มผลผลิตลำไย วิธีการจำหน่ายลำไยสดชื่อ ลักษณะการจำหน่ายลำไยสดร้อน การบรรจุหีบห่อ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ ได้แก่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตลำไย และแหล่งความรู้ที่เกษตรกรแสวงหาเพิ่มเติมจากแหล่งไหนบ้าง

ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ในเชิงความคิดเห็นและเชิงการปฏิบัติ

ตอนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของเกษตรกรต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยกับเทคโนโลยีการผลิตแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด

ตอนที่ 6 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว และด้านการบรรจุหีบห่อ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด ข้อเสนอแนะเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบคำถามได้โดยเสรี (free response)

2.4 การทดสอบเครื่องมือ

2.4.1 การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) เพื่อตรวจสอบนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์แล้วนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปทดสอบต่อไป

2.4.2 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ (reliability) ของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์ประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ศึกษา จำนวน 20 ราย จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่า reliability coefficient ตามวิธีการของ Cronbach 's alpha โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่า reliability coefficient ของคำถามแต่ละตอนที่ทดสอบดังนี้

ตอนที่ 3 ความรู้ของเกษตรกรและแหล่งความรู้ในการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.909

ตอนที่ 4 การยอมรับการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ลำไย ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.920

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.848

ตอนที่ 6 ปัญหา ได้ค่า reliability coefficient เท่ากับ 0.962

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ การเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์ มีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะไปสัมภาษณ์รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงานกับผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เกษตรหมู่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่จะให้สัมภาษณ์

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

3.2.1 แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์จะบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการดังนี้

4.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

อธิบายลักษณะของข้อมูล โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการจัดอันดับ

4.3 การกำหนดระดับ ความรู้และแหล่งความรู้ ความคิดเห็น ทักษะ และปัญหาอุปสรรค ของการผลิตลำไยคุณภาพ โดยใช้มาตราวัด 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล ดังนี้

4.3.1 ความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไย มีข้อคำถามอยู่ 2 ส่วน ส่วนแรกคือระดับความรู้ของเกษตรกร มีข้อคำถามอยู่ 12 ประเด็น และส่วนที่สองคือ แหล่งความรู้ที่ได้รับ มีข้อคำถามอยู่ 4 ประเด็นหลัก 19 ประเด็นย่อย โดยให้เกษตรกรแสดงระดับความรู้ที่เกษตรกรมีและที่ได้รับมาจากแหล่งต่างๆ ตามมาตราวัด 5 ระดับ ดังนี้

มีความรู้มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีความรู้มาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน

มีความรู้ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
มีความรู้น้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
มีความรู้น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับความรู้และแหล่งความรู้การผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

มีความรู้มากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
มีความรู้มาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
มีความรู้ปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
มีความรู้น้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
มีความรู้น้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

4.3.2 ความคิดเห็นในการผลิตลำไยคุณภาพตามแนวทางการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

(GAP) ลำไย เป็นคำถามเกี่ยวกับการเห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐาน GAP ใน 5 ประเด็น โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่า เห็นด้วยกับข้อกำหนดมาตรฐานในระดับใด ตามมาตราวัด 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับความเห็นต่อการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

(หากเกษตรกรนำไปปฏิบัติ ผู้วิจัยให้คะแนนเท่ากับ 1 แต่ถ้าไม่นำไปปฏิบัติผู้วิจัยให้คะแนนเท่ากับ 0)

4.3.3 ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ มีข้อคำถามอยู่

11 ประเด็น โดยให้แสดงทัศนคติว่าแต่ละประเด็นเกษตรกรเห็นด้วยเพียงใด โดยมีมาตรวัดความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับทัศนคติต่อเทคโนโลยีการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
เห็นด้วยมาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

4.3.4 ปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพ โดยถามความคิดเห็นของเกษตรกรต่อการผลิตลำไยด้านต่างๆ ได้แก่ ปัญหาด้านปัจจัยการผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการบรรจุหีบห่อ โดยให้เกษตรกรแสดงความคิดเห็นว่าปัญหาแต่ละด้านมีมากน้อยเพียงใด โดยมีมาตรวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
มีปัญหามาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ปัญหาน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

การแปลความหมายระดับปัญหาในการผลิตลำไยคุณภาพ ใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ดังนี้

มีปัญหามากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21 – 5.00	คะแนน
มีปัญหามาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
มีปัญหาปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
ปัญหาน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน

มีปัญหาน้อยที่สุด   ค่าคะแนนเฉลี่ย   1.00-1.80   คะแนน
4.4 ข้อเสนอแนะต่างๆ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาโดยจัดลำดับหมวดหมู่ความสำคัญแบบ

ความเรียง

